לקבלת מצוות הלכות בשבועות יש לשלוח בקשה ל- amikta@amikta.co.il

שמעתא עמיקתא

גליון תקכ"ג | פרשת נשא בחו"ל במדבר | תשפ"ב | קהילת חניכי הישיבות | רמות ב' | ירושלים תובב"א

שמעתא אליבא דהלכתא

משיעורי הרה"ג הרב יוחנן בורגר שליט"א
מו"ץ וראש כולל הוראה רמות ב'

האם מותר להצמיד נרות ההבדלה ביו"ט שחל במוצ"ש

א. מצות הבדלה. **ב.** מצוה באבוקה. **ג.** אור חשמל. **ד.** יש נר דלוק. **ה.** אמירת יקנה"ז. **ו.** איסור מלאכה ביו"ט. **ז.** הבערה לצורך מצות הבדלה. **ח.** איסור כיבוי. **ט.** ממהר כיבוי הנר **י.** הפרדת הפתילות.

א. מצות הבדלה

כתב **הרמב"ם** (שבת פכ"ט ה"א) דמצות עשה מן התורה לקדש את יום השבת בדברים שנא' (שמות פ"כ) זכור את יום השבת לקדשו, כלומר זכרהו זכירת שבח וקידוש, וצריך לזכרהו בכניסתו וביציאתו, בכניסתו בקידוש היום וביציאתו בהבדלה. ועיי"ש (ה"ו) שמדברי סופרים לקדש על היין ולהבדיל על היין. וכ"כ **בספר המצות** (מצוה קנה). וכן הוא **בחינוך** (עשה לא).

וכתי **המגיד משנה** (שם) שמדברי הרמב"ם נראה בביאור שהוא סובר שההבדלה ג"כ דבר תורה והכל בכלל זכור, וי"א שההבדלה אינה אלא מד"ס אבל הקידוש הוא דבר תורה, ע"כ. ועי' **במ"ב** (סי' רצו ס"ק א) שהביא בשם **הרמב"ם** שהיא דאו' ושי"א שהוא מדברי סופרים. ועי' **בפמ"ג** (מ"ז ס"ק ו) שכתי שמ"מ אם שכח להבדיל במוצ"ש ומבדיל למחרת הוי ודאי היא דרבנן.

וכתי **ברמב"ם** (שם ה"ח) דכשם שמקדשין בלילי שבת ומבדילין במוצ"ש, כך מקדשין בלילי ימים טובים ומבדילין במוצאיהן, ובמוצאי יוה"כ שכולם שבתות ה' הן, ומבדילין במוצאי ימים טובים לחוה"מ ובמוצ"ש ליו"ט, אבל אין מבדילים במוצאי יו"ט לשבת, ע"כ. וכתי **המג"מ** (שם) שאין קידוש יו"ט דבר תורה. אלא דעי' **בפמ"ג** (פתי"כ הל' ברכות אות יט) **בשם השט"מ** (ביצה ד:) דס"ל דקדוש דיו"ט הוי דאו'. ועי' בזה **בא"ר** (סי' רעא אות ג), **בברכ"י** (אות יט), **בחת"ס** (חי' פסחים קב: ד"ה אמר, ושו"ת סס"י כא) **ובמנ"ח** (מצוה לא). **והמ"ב** (סי' רעא סס"ק ב) פסק **כהמג"מ**. ולפי"ז ה"ה הבדלה במוצאי יו"ט הוי דרבנן דהרי הבדלה ילפינן מקידוש.

ב. מצוה באבוקה

והנה במוצ"ש מבדילין על הכוס ומברכים על הנר, ושנינו **בפסחים** (קג:) דכשהגיע רבא להבדיל במוצ"ש קם השמש שלו והדליק אבוקה ע"י הנר, אמר ליה רב יעקב בר אבא למה לך כולי האי הא מנחא שרגא, אמר ליה רבא, השמש על דעת עצמו עשה, א"ל אי לא שמיע ליה מיניה דמר לא הוה עביד, א"ל רבא, לא סבר מר אבוקה להבדלה מצוה מן המובחר, ע"כ. וכן פסק **הרמב"ם** (שם הכ"ו) דאבוקה להבדלה מצוה מן המובחר, ואין מחזרין על האור כדרך שמחזרין על כל המצות אלא אם יש לו, מברכין עליו.

וכתי **המג"מ** (פכ"ט הכ"ו) דפירוש אבוקה כמו חבוקה שיש בה עצים הרבה ומאורות הרבה. ועי' **באגודה** (שם סי' עט) דנר שיש לו שתי פתילות חשיב אבוקה. וכן פסק **השו"ע** (סי' רצח סע' ב) דמצוה מן המובחר לברך על אבוקה. וביאר **המ"ב** (ס"ק ה) דמצוה באבוקה כי אורה רב, וטוב להדר שיהיה של שעוה [מ"א בשם כונת האר"י], ע"כ. וכתי **הרמ"א** שם דנר שיש לו שתי פתילות מיקרי אבוקה. ועיי"ש (ס"ק ח) שהביא דמשמע מדברי **המ"א** שיראה שיגיעו המאורות להדדי דאז חשיב אבוקה, ע"כ. ועי' **ברע"א** על המ"א שם שחולק עליו בזה.

ג. אור חשמל

ועי' **בבית יצחק** (יו"ד ח"ב סי' לא אות ח) שנקט שמהני לנר של שבת והבדלה להדליק אור אלקטרי שיש בו גוף להט דחשיב נר. ועי' **בהר צבי** (או"ח ח"ב סי' קיד ד"ה והרה"ג) שכתי שהרה"ג רבי אברהם ישראל משה סלמון מחארקוב שאמר ששמע מאיש נאמן שהגאון רבי יוסף ראזין **בעל הצפנת פענח** נשאל על מאור החשמל אם מברכין עליו על הדלקת נר של שבת, ואי מברכין עליו בורא מאורי האש במוצאי ש"ק, והורה דשרי לברך עליו במוצאי ש"ק, דהא אש הוא, אבל לא בער"ש דהברכה היא להדליק נר וזה לא חשיב מדליק, ע"כ. **ובצי"א** (ח"א סי' כ פי"ג, ח"ד סי' לח אות ד וחט"ו סי' ג אות ה) כתי שאם כי מצוה מן המובחר לברך על האבוקה של שעוה או סתם אבוקה של צירוף אורות, אבל מעיקרא דדינא יכולים שפיר לברך על נר - חשמלי ברכת מאורי האש במוצ"ש, ורק מן המובחר גם אז לייחד נר חשמלי לצורך הבדלה חוץ מנר החשמל המיוחד להאיר בבית. וכן פסק **הגרנ"ק זצ"ל** (חוט שני ח"ד עמ' סו שעה"צ ס"ק נז). ודלא **כהר צבי** (שם) שמסיק דאין לברך בורא מאורי האש על נר חשמלי שאין זה אש המאיר אלא מתכת מחומם.

ד. יש נר דלוק

וכתב **בארחות חיים** (הל' הבדלה סי' יז) **שהר"מ** (תשב"ץ קטן סי' פא) היה נוטל אבוקה בידו אע"פ שיש לו נר אחר, וכתוב **בתוס'** שאם אין לו אבוקה צריך להדליק נר אחר לצורך הבדלה חוץ מהנר המיוחד להאיר בבית, ע"כ. ועי' **בשו"ע** (שם) שהביא דיש מי שאומר שאם אין לו אבוקה צריך להדליק נר אחר לצורך הבדלה חוץ מהנר המיוחד להאיר בבית. וביאר **המ"ב** (ס"ק ו - ז) דטעם הדבר משום היכר שהוא לשם מצוה, ע"כ. ועיי"ש דנראה דמיירי באופן שאינו יכול לקרב את הנר הזה לנר שבביתו דאל"ה הרי יכול לקיים מצות אבוקה. ואין זה אלא למצוה ואינו לעיכובא.

ויעויין **בהגהות מרדכי** (שם) שהקשה על הש"ס **בפסחים** הנ"ל דרבא היה לו לומר מיד האמת, ותי' בשם **הר"י מקורבל** דבאמת לכתחלה מצוה להדליק אבוקה להבדלה, אבל אם כבר מונח נר לפניו א"צ לחזר אחר אבוקה, ולכן הבין רבא דשפיר מקשה לו והשיב לו שמעיה מדעתיה דנפשיה עביד והוא לא הבין וסבר דאין מצוה באבוקה כל עיקר ולכן הקשה לו אי לא שמיע וכו', אז הבין רבא שאינו יודע כלל שאבוקה להבדלה מצוה ולכן השיב וכו' ע"כ.

ועי' **במ"א** (שם ס"ק ד) שתמה על דברי דא"כ הו"ל להפוסקים לכתוב דין זה שכשמונח לפניו נר א"צ להדליק אבוקה, לכן י"ל שקושיתו הוא כיון שיש נר הו"ל להדליק עוד נר ויהא אבוקה, ולכן השיב שמעי' מדעתיה דנפשיה קעביד, ומ"מ צריכים להיות מדובקים יחד שאז יהיה להם הרבה מאורות משא"כ כשעומד כל א' בפ"ע, ע"כ. ועי' **בט"ז** (ס"ק א). ולפי"ז יוצא דאף אם יש לו נר דלוק או אור חשמל (שיש גוף להט) דלוק למקילין לעיל, אכתי מצוה להבדיל על אבוקה.

ה. אמירת יקנה"ז

איתא **בפסחים** (קג.) יום טוב שחל להיות אחר השבת כו' אביי אמר יקנז"ה ורבא אמר יקנה"ז והלכתא כרבא. וכן פסק **השו"ע** (סי' תעג סע' א) דיו"ט שחל במוצ"ש מקדש על היין ואומר יקנה"ז. וכתב **המ"ב** (ס"ק ג) דהיינו בתחלה ברכת היין וקידוש, ונר - ברכת בורא מאורי האש, והבדלה וזמן. ואין מברכין על הבשמים בכל מוצ"ש ליו"ט, ע"כ.

ויש לדון לענין הצמדת נרות שיהיה אבוקה בהבדלה ביו"ט שחל במוצ"ש, דדלמא יש לחוש בהדלקת הנר ובהצמדת הפתילות לצורך אבוקה משום מבעיר, ובהפרדת הפתילות משום כיבוי.

ו. איסור מלאכה ביו"ט

והנה מבואר **במגילה** (ז:) דמלאכה שהיא לצורך אוכל נפש מותרת ביו"ט שנא' "אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם וגו'". וע"כ הבערת אש לצורך בישול ביו"ט שריא, וכן הוא **בשו"ע** (סי' תצה סע' א, סי' תקיא ורסי' תקיח) **ובמ"ב** (שם ס"ק א).

ואיתא **בביצה** (יב.) דמלאכה שהותרה לצורך או"נ, מתוך שהותרה לצורך הותרה נמי שלא לצורך, ובתנאי שיש בה צורך יו"ט קצת. וכן פסק **השו"ע** (סי' תקיח סע' א). ועי' מש"כ **שמעתא עמיתא** גליונות קמ"א וקע"ו.

ז. הבערה לצורך מצות הבדלה

ואע"פ שמלאכת הבערה הותרה ביו"ט, מ"מ לא הותר אלא להעביר אש מאש שהודלקה מעיו"ט, אבל ביו"ט עצמו אסור להדליק אש חדשה כמבואר **בשו"ע** (סי' תקב). ועי' **בט"ז** (שם ס"ק א) שהביא בשם **המגיד משנה** (יו"ט פ"ד ה"א) שאין בהדלקת אש חדשה אלא איסור מדרבנן משום מוליד ואם עבר והדליק אינו נאסר. ודחה דבריו דיש בזה איסור תורה כי הוא בכלל מכשירי או"נ שאינם דוחים יו"ט, וע"כ אם הדליק דינו כמעשר פירותיו במזיד בשבת דאפי' בדיעבד אסור, ע"כ. **והמ"ב** (סי' תקב ס"ק ד) פסק שבדיעבד אם עבר והוציא מותר להשתמש בו. ועי' **בשמעתא עמיקתא** גליון שד"מ.

פניני הלכה

נמצאה טעות בס בעליית שביעי כיצד ינהגו

א. כתב **המחבר** (סי' קמ"ג ס"ד) אם נמצא טעות בס"ת בשעת קריאה, מוציאין ס"ת אחרת ומתחילין ממקום שנמצא הטעות, ומשלימין הקורים על אותם שקראו במוטעה. ואם נמצא טעות באמצע קריאת הקורא, גומר קריאתו בספר הכשר ומברך לאחריה ואינו חוזר לברך לפניה.

וכתב **הרמ"א** (שם) דאם כבר קראו עם הספר הראשון שנמצא פסול ג' פסוקים ואפשר להפסיק, פוסקים שם ומברך אחריה, ומשלימים המנין בספר תורה האחרת שמוציאין. [וביאר **המשנ"ב** (שם ס"ק כ"ג) דמ"ש הרמ"א ואפשר להפסיק, ר"ל שהוא ג' פסוקים סמוך לפרשה, דאם היה רק ב' פסוקים סמוך לפרשה א"כ א"א לו לפסוק שם, ויגמור קריאתו בספר הכשר עד הפרשה. וכתב **בשה"צ** (ס"ק כ"ג) דכ"כ האי"ר ושערי"א ומג"ב, ודלא כמחצית השקל שכתב דיגמור בספר הפסול].

ומדברי **הש"ך** ביו"ד (סי' רע"ט ס"ק ג') נראה קצת דס"ל דאף לדעת המחבר כל שקרא ג' פסוקים יכול להפסיק שם ולברך לאחריה [אך אינו מוכרח די"ל דלא כתב דבריו שם כביאור בדעת המחבר אלא כהכרעה לדינא]. וכ"כ **בנהר שלום** (קמ"ג אות ב') דאף לדעת המהרי"ץ בי רב (דהוא מקור דברי המחבר) כל שקרא ג"פ בספר הראשון רשאי לברך ברכה אחרונה על מה שקרא בספר הראשון.

אולם מסתימות דברי המהרי"ץ בי רב [המובאים בב"י], וכן מסתימות דברי המחבר בשו"ע, נראה דבכל גווני אין מברך לאחריה, אלא לעולם ממשיך קריאתו בספר הכשר ומברך לאחריה. וכ"כ **הט"ז** (סי' קמ"ג ס"ק א') בדעת השו"ע. וכ"כ **המאמר מרדכי** (סי' קמ"ג ס"ק ו') דלדעת המחבר אין לברך לאחריה על מה שקרא בספר הפסול. וכ"כ **הגינת וורדים** (כלל ב' סי' י"ד). וכ"כ בספרו **גן המלך** (אות י') משמיה **דמהריק"ש**. וכ"כ **בכף החיים** (לגר"ח סופר זצ"ל - סי' קמ"ג ס"ק מ"א) **וסיים** דכן המנהג. [וכן ביאר **המשנ"ב** (ס"ק כ"א) דהדעה המובאת ברמ"א חולקת על המחבר, וה"ל לרמ"א לכתוב בלשון וי"א אלא שכן דרכו בכמה מקומות].

ב. וכתב **המג"א** (סי' קמ"ג ס"ד ד') דאם נמצא הטעות בשביעי יגמור קריאתו בס"ת זה ויברך אחריו ויפטיר הוא [ואזיל בשיטת הרמ"א דהיכא דנמצא טעות בס"ת הפסול מברך לאחריה]. וכ"כ **בט"ז** (שם ס"ק א') דאם נמצאה הטעות בקריאת האחרון שאין קורא אחריו, ינהגו כהמרדכי ויאמר הטעות בע"פ וישלים בספר הפסול ואח"כ יברך אחריה.

וכ"כ **בכנה"ג** (סי' רפ"ב הגהות הב"י) דאם אירע הפסול בשביעי וכבר קרא השביעי ג' פסוקים בהכשר, א"צ להוציא ס"ת אחר [אלא דנסתפק שם לענין ברכה אחרונה אם יברך העולה לאחריה או לא]. וגדולה מזו כתב שם, דאף א"צ לגמור הקריאה, דאי משום שלא נשלם הסדר, זה מנהגא ולא מדינא, דיש מקומות שנהגו לקרות פרשה אחת בשלושה שבועות, ומפני המנהג אין ראוי שיוציאו ס"ת אחר. וכתב שכן הורה למעשה, והיה באותו מעמד סיעה של ת"ח ושל סופרים ולא ערערו בדבר. אך **בשיירי כנה"ג** (סי' רפ"ב) כתב דיסיים הסדר בספר הראשון, ושכן הנהיג בעירו אזמיר [**ובשיירי כנה"ג** סי' קל"ז כתב דהנהיג שיגמור הקריאה בפסול ללא ברכה].

אולם הרב **גינת וורדים** בספרו **גן המלך** (אות י') יצא להשיג על דברי הכנה"ג, דאפשר דאף מחמת המפטיר בעינן להוציא ספר אחר, ועוד כתב להשיג על מ"ש דאין קריאת כל הפרשה מעכבת, דהא צריכים להשלים חובת השבוע כל מקום ומקום לפי מנהגו, דהא אפי' דילג פסוק אחד חוזר וקורא (כמבואר **בב"י** או"ח סי' רפ"ב, משם **ההגהות מיימוניות** הל' תפילה פי"ב אות מ', והיא **ממסכת סופרים** פי"א ה"ו). וגם על מה שנסתפק לענין ברכה אחרונה, כבר העלה המהריק"ש שאין סברא לברך על ס"ת פסול.

ולפי"ז יוצא שמותר להדליק מנר דולק לצורך אבוקה של הבדלה. ונר' דאף אם אין לו צורך בתוספת האור שע"י האבוקה רק לצורך המצוה, שרי, דאמרינן מתוך שהותר לצורך או"נ הותר אף לצורך או"נ כגון לצורך מצוה. וכן מצינו **בשו"ע** (סי' תקיד סע' ה) שפסק שנר של בהכ"נ מותר להדליקו אפי' ביום, כי יש בהדלקתו משום מצוה, ע"כ. וכתי' **המ"א** (ס"ק יד) דאפי' אין שם אדם בבהכ"נ שרי. וכ"כ **המ"ב** (ס"ק לא ו-לג) מפני שהוא כבוד המקום כמו שנא' כבדו ה' באורים. ועי' **במהרש"ל** (ביצה פ"ב סי' לה) דאפי' בביתו אם מדליק לכבוד יו"ט אפי' כבר בירך על נרות של יו"ט שרי. וכן נקט **המ"ב** (ס"ק ל). ועיי"ש שכתי' שאם יש ברית מילה בבית שנוהגין להדליק נרות, מסתברא דמותר, דכל זה כבוד וחיבוב מצוה הוא, ע"כ. וא"כ ה"ה בנ"ד דשרי דצורך מצוה הוא.

והאג"מ (או"ח ח"ה סי' כ אות ל) כתב דאף שצורכו עתה באבוקה אינו להנאת אורה, נמי אין לאסור, מחמת שעכ"פ הוא להגדיל האורה, שהוא עניין הנאה, ועיי"ש שכתי' שאין לחוש להיתוך של השעוה שמחמת זה כי אין זה מלאכה.

אלא דשו"מ שדעת **הגרישו"א זצ"ל** (יו"ט שני כהלכתו פ"א הגה סט"ו) שנכון יותר לקחת נרות הדולקות כבר מאשר להדליק במיוחד לצורך ברכת בורא מאורי האש, כיון שבימינו הכוונה רק לשם מצוה לכן נר נשמה שיש מפקפקים אי שרי להדליק. וצ"ע דמאי שנא מנר לכבוד מילה וכדו' דשרי. וכן שאר הפוסקים לא חששו לזה.

אלא דאכתי יש לדון בנ"ד אם יש לחוש לאיסור כיבוי ע"י קירוב הפתילות כי מחמת ריבוי האש הנר מתכבה מהר יותר ע"י התכת השעוה, וכן יש לדון אם יש משום חשש כיבוי כשמפריד הפתילות.

ח. איסור כיבוי

איתא **בביצה** (כב.) הנותן שמן בנר חייב משום מבעיר, והמסתפק ממנו חייב משום מכבה. ופירשו **בתוס'** (שם ד"ה והמסתפק) דהא דאמרו דחייב משום מכבה אין הכוונה מפני שממהר הכיבוי, דלא הוי אלא גרם כיבוי וגרם כיבוי ביו"ט שרי, אלא היינו כי באותה שעה שהוא מסתפק ממנה מכבה קצת ומכסה אורו דלא יכול לאנהורי כולי האי כי איכא שמן מועט בנר ולכך נראה ככיבוי. ומכאן יש להתיר לחתוך (ע"י אש ולא בסכין) נר גדולה של שעוה למטה ממנה כיון שבשעה שחותך אותה אינו מכחיש מאור שלה כלל אע"פ שהוא גורם כבויה שרי, ע"כ. מבואר שהטעם שאסור להסתפק מהנר הוא מרדבנן דנראה ככיבוי.

אולם **הרא"ש** (ביצה פ"ב סי' יז) כתי' שהמסתפק מהנר חייב משום מכבה ממש, דכשממעט השמן ומרחיקו מפי הנר כהה אור הנר ואין דולק יפה כבתחלה, ועד כאן לא הותר גרמא אלא במקום דאינו נוגע בדבר הדולק אלא עושה חוצה לו דבר הגורם הכיבוי כשתגיע שמה הדלקה, אבל השמן והפתילה שניהם גורמים הדלקה והממעט מא' מהם ממהר את הכיבוי, ע"כ.

והשו"ע (סי' תקיד סע' ב) פסק דלהסתפק מהנר אסור משום כיבוי. **ובמ"ב** (ס"ק יד) הביא הטעם של תוס'. **ובשעה"צ** (שם) ציין לדברי הרא"ש. ועי' בזה **בשמעתא עמקיתא** גליון שמ"ג.

ט. ממהר כיבוי הנר

והנה כתב **הר"ן** (ביצה יא: ברי"ף) אהא דאמרינן המסתפק ממנו חייב משום מכבה, דלהוסיף בה פתילות שרי כדולה הדלקה היא דאי לא תימא הכי אסור להדליק שתי פתילות בנר אחד דהא א"א להדליקן כאחת אלא ודאי שרי. וכן פסק **הרמ"א** (סי' תקיד סע' ב). וכתב **המ"א** (ס"ק ו) דה"ה דמותר לכפול נר של שעוה כדי שישרף במהרה עס"ט, ע"כ. אלא דעי' **במ"ב** (ס"ק יח) שכתי' דאם מכוין בהוספת הפתילות או בהכפלת הנר, שיתכבה אורה מהר יותר, לאו לכו"ע שרי, ואינו אלא רק לדעת היש מתירין לקמן בס"ג ולפמש"כ שם דראוי להחמיר בזה ה"ה כאן. ועי' **בבה"ל** (שם ד"ה ויכבה) בשם **הט"ז** שהתיר אף כשמכוון למהר הכיבוי ודחה דבריו. ולפי"ז יוצא שמותר להצמיד שתי פתילות ע"מ להרבות האור לצורך הבדלה אע"פ שהדבר ממהר כיבוי הנר. ועי' עוד בזה **בשמעתא עמיקתא** גליון שפ"ח. אלא שדעת **הגרשז"א זצ"ל** (יו"ט שני כהלכתו פ"א הגה סז) שלא יחבר הלהבות כי קרוב הדבר שיכשלו באיסור כיבוי כי עלול לטפטף השעוה על הלהבה ולכבותה. אלא דצ"ע אמאי יחוש לזה דהרי אינו פס"ר והוי דבר שאינו מתכוון, מלאכה שא"צ לגופא ושלא כדרכה. וכן ראיתי שדחה דבריו **הגריש"א זצ"ל** (שם פ"א הגה סז).

י. הפרדת הפתילות

אלא דאכתי יש לדון דשמא יש משום חשש כיבוי מחמת הפרדת הפתילות. דיעוי' **בביצה** (כב.) דאגודה של עצים שהודלקה במדורה, כל עץ שלא אחזה בו האש מותר לשמטו ביו"ט ואין משום כיבוי. וכתי' **הרמב"ם** (יו"ט פ"ד ה"ג) דקמ"ל דלא תימא דהוי כמסתפק משמן שבנר דאסור. וכן פסק **השו"ע** (סי' תקב סע' ב). ובביאר **בערוה"ש** (אות ח) דלא דמי לדין שמן שבנר שאסור להסתפק ממנו משום מכבה, מפני דהשמן כולו חיבור, אבל העצים מפורדים זה מזה, ע"כ. ועיי"ש **במ"ב** (ס"ק יט).

ועי' עוד **במ"א** (סי' תקיד ס"ק ה) שכתי' בשם **המהרש"ל** (שם) דחתיכות חלב המונחות בנר מותר ליקח א' מן החתיכות הרחוקות מן הפתילות אפילו לדעת הרא"ש, כי במקום שמונעה רק מלשרוף שרי. ובביאר **המחצה"ש** (שם) דאפי' להרא"ש מותר כי אינו נוטל מגוף דבר הדולק דהא אין להחתיכות חיבור זה לזה. וכן פסק **המ"ב** (ס"ק טו). ועי' עוד **בשמעתא עמיקתא** גליון שמ"ג.

אלא שמוכח **מהגמ'** (שם) דהא דאגודה אין משום כיבוי היינו דוקא אם לא אחזה בהם האור, אבל אם אחזה בהם האור אסור להסיר מהם. וכ"כ **הטור** (סי' תקב) שהביא דברי הש"ס להלכה דמדורה העשויה מעצים דקים מותר להסיר מהם כל זמן שלא אחז בהן האור. וכתב **הב"י** שמשמע מלשון הטור דדוקא בעצים דקים הוא דאסור לפי שכולם חשובים כאחד.

ומלשון **הרמב"ם** (שם) שכתב "אגודה של עצים שהודלקה במדורה כל עץ שלא אחזה בו האש מותר לשמטו" משמע דדוקא באגודת עצים הוא דאין להסיר עצים שאחזה בהם האור, אבל עצים שאינם אגודים כגון שהם גסים אפי' אחזה בהם האור מותר להסיר מהם. אבל **הרוקח** (סי' רצט) סתם וכתב עצים שבאש אין לסלק דהוי כמכבה.

והמרדכי (סי' תרפב) כתב שאם אחזה בהם האור אסור להסירם ביו"ט, מיהו ליקח האוד מצד זה להניחו בצד זה של המדורה מותר, כיון שאין מתכוון כלל לכיבוי, ע"כ. מבואר דדוקא כשאין כוונתו לכיבוי שרי, אבל בלא"ה אסור ואינו מחלק בין אגודין לשאינן אגודין, דכל שהם במדוכה אחת אם יקח עץ אחת הדולק מהן יש בו משום כיבוי. ועייי"ש (סי' תרפג) שכתב שאם לוקח אדם אוד מן המדורה להאיר בלילה לא דמי למסתפק מן הנר, מיהו העולם רגילין ליזהר, ע"כ.

ועי' **בשו"ע** (שם) שפסק כלשון הרמב"ם "אגודה של עצים שהודלקה במדורה, כל עץ שלא אחזה בו האש מותר לשמטו, ואינו דומה למסיר שמן מהנר". וכתב עליו **המ"א** (ס"ק י) דמשמע דאם אין אגודין יחד אפי' אותן שאחזה בהם האור מותר לסלקן, ודוקא אם העצים גסים, אבל אם העצים דקים אסור, ע"כ. וכ"כ **המ"ב** (ס"ק יט) אליבא דהשו"ע.

והרמ"א (שם) פסק **כהמרדכי** הנ"ל דמותר ליקח עץ הדלוק מצד זה של מדורה ולהניחו בצד אחר, הואיל ואינו מכוין לכבוי. וביאר **המ"ב** (שם) דדעת הרמ"א שלא לחלק בין אגודין לשאינן אגודין, דכל שהם במדורה אחת אם יקח עץ אחת הדולק מהן יש בו משום כיבוי שע"ז שמפריד אותו מן המדורה יוכל להתמעט אורו, אבל אין זה פסיק רישא ולכן תלוי בכונתו דאם שומטו כך כדי שיכבה אסור, ואם מכוין כדי להניחו בצד אחר, או במדורה אחרת שרי. ועייי"ש דלפי **הרמ"א** ה"ה אם שומטו ולוקחו משם כדי להאיר לפניו, או דמכוין כדי להניחו בצד אחר או במדורה אחרת גם כן שרי דהא אינו מכוין לכיבוי.

ועי' **במ"א** (ס"ק י) שהביא דברי **המרדכי** דהעולם רגילים ליזהר ונכון להחמיר, וכתי' דצ"ע בזה, וסיים דלכן הרמ"א וכתב להניחו בצד אחר אבל ליקח אותו לגמרי מהכירה להאיר נכון להחמיר. והביאו **המ"ב** (שם). ועי' **בשעה"צ** (אות כג) בשם **הא"ר** שמצדד דלקח קי"ן האל"ף ממדורה להאיר לפניו, שרי, כי אין דרכו כ"כ להתמעט אורו אפי' כשהוא בפני עצמו, ע"כ.

מעתה אין לחוש לכיבוי בהפרדת הנרות של הבדלה, לא מבעיא לדעת **השו"ע** דשרי להרחיק הפתילות כי שתי פתילות המחוברות ע"י אחיזת אדם לא חשיב אגודה אחת וי"ל דכיון שכל פתילה יש לה שעוה של עצמה הוי כעצים גסים שמותר להסיר מהמדורה. אלא אף לדעת **הרמ"א** שאינו מחלק בין אגודין ללא אגודין, היינו כשמכוין לכיבוי, ובנ"ד אין כוונה לכיבוי אלא להפרידם ע"מ להניחם. וכן לפי **המ"א** דס"ל דיש לחוש שיתכבה נראה דוקא בעצים שלוקחים מהמדורה דיש חשש שיתכבו בשעת לקיחתם משם, אבל בנרות שכל פתילה יש לה שעוה לעצמה י"ל דלא חיי'. ועוד דלפי **האי"ר** הנ"ל ודאי יש להקל בנ"ד כי אין דרך של הנרות שלנו להתכבות כ"כ בכה"ג. וכן מבואר שהוא דעת **האלף למגן** (מט"א סי' תר ס"ק ג) שכתי' שראוי להתנהג שיאמר המקדש לאחר להחזיק לפניו ב' נרות ביחד כדי שיוכל לברך הברכה בורא מאורי האש. וכן ראיתי **באג"מ** (שם) שפסק להתיר. וכתי' **במשנה הלכות** (ח"ח סי' ריז ד"ה ונדולה) שכן המנהג. **והאול"צ** (ח"ג פי"ח הגה ו) מסתפק בזה משום חשש כיבוי כשמפריד את הנרות, וע"כ כתי' שיברך על נר אחד בלבד. אולם דעת **הגריש"א זצ"ל** (יו"ט שני כהלכתו פ"א הגה סח) להקל בזה, אלא שכתי' דלכתחלה ישתדל שהפתילות לא יגעו זו בזו, ואם נגעו ראשי להפרידם. **והגריי"ק זצ"ל** (מרחות רבנו ח"ב עמ' קיא) נהג לחברם.

מסקנא דדינא

א' יו"ט שחל במוצ"ש מקדש על היין ואומר יקנה"ז, דהיינו בתחלה ברכת היין, קידוש, ברכה על הנר, הבדלה וזמן דהיינו שהחיינו. ואין מברכין על הבשמים. **ב'** מותר להדליק נר מאש דולקת לצורך אבוקה לנר הבדלה. **ג'** מותר להצמיד שני נרות ע"מ לברך בהבדלה על אבוקה, ואין לאסור משום חשש כיבוי ע"י הפרדתם. ויש מי שאומר שיש בזה משום חשש איסור כיבוי. ועל כן לחוש למחמירים לכתחלה יחבר רק הלהבות וישתדל שהפתילות לא יגעו זו בזו, ומ"מ אם נגעו ראשי להפרידם.

והרב **פרח שושן** (כולל ב' סי' ג') הביא דברי גן המלך, ושו"ט באורך בדבריו, והדר הביא דברי האחרונים שנחלקו על דברי הכנה"ג, וסיים דכיון דנח' בזה האחרונים, ודעת הט"ז והמג"א כהכנה"ג, אית לן למנקט מילתא מציעתא, דאם הטעות הוא בחסרות ויתרות שאינם כ"א ע"פ המסורת, מאחר דאיכא כמה פוסקים דס"ל שאין להוציא ס"ת אחר בשביל זה, הגם דלא קימ"ל כוותיהו, מ"מ כדאי הם לסמוך עליהם היכא דהוי אחר שקרא השביעי ג' פסוקים, כיון שיש לצרף דעת הפוסקים הנזכרים, אמנם אם הטעות הוא בחסרון תיבה או בקרע וכיוצ"ב אז יאות לנו להוציא ס"ת אחר. אלא דמ"מ אף היכא דהטעות בחסירות ויתרות, ההולכים אחר פסקי המחבר לא יברכו אחר הקריאה בספר הפסול.

[והנה הכרעתו זו כמילתא מציעתא, היינו לשיטתו דס"ל דאם נמצאה טעות בחסרות ויתרות יש להוציא ספר אחר, וכהב"י (סי' קמ"ג) - ועי' **בלדוד אמת** (לחיד"א - סי' י"ב ס"ק ט') דהמנהג דאפי' בדיבוק אות לאות שנמצא בשבת או ביו"ט (דא"א לגרד הדיבוק) מוציאין ס"ת אחר. אבל **לרמ"א** (סי' קמ"ג ס"ז) לעולם אין להוציא ספר תורה אחר מחמת חסרות ויתרות, ע"ש **במשנ"ב** (ס"ק כ"ו כ"ח) מ"ש בכ"ז].

אולם **המאמ"ר** (סי' קמ"ג ס"ק ו') כתי' דברירא מילתא להמחבר, ואף הרמ"א יודה בזה, דאף אם תמצא טעות באמצע קריאת האחרון, צריך להוציא אחר.

ויעויין **בברכ"י** (סי' רפ"ב ס"ק י') דהביא דברי האחרונים שפסקו דבכל גווני יש להוציא ס"ת אחר. וסיים דכן המנהג בעה"ק ירושלים מדורות שלפנינו להוציא ס"ת אחר בכל מן טעות. [**ובמחז"ב** (ס"ק ט') סיים דיש מקצת מקומות שנהגו כהכנה"ג].

ואף **המשנ"ב** (סי' קמ"ג ס"ק כ"ג) כתב דהרבה אחרונים חולקין על דברי המג"א וסוברין דאין חילוק בין טעות שנמצא בשביעי לטעות שנמצא בשאר קרואים, ולכן אם לא קרא עדיין ג' פסוקים גומר קריאתו בספר הכשר, ואם כבר קרא ג"פ בשביעי פוסק ומברך ויקרא לאחר בס"ת הכשר ממקום שפסק והלאה. אם לא במקום שנהגו בזה כהמג"א.

העולה לדינא - אם נמצאה טעות בס"ת בעליית שביעי, אם אין מנהג ברור באותו המקום - למנהג בני ספרד יפסיק שם הקריאה, וימשיך קריאתו בספר הכשר. ולא יברך על קריאתו בספר הפסול, אלא אחר שיגמור קריאתו בספר הכשר יברך. ולמנהג בני אשכנז אם עדיין לא קרא ג' פסוקים ימשיך קריאתו בספר הכשר ויברך אחר הקריאה, ואם כבר קרא ג' פסוקים יברך ברכה אחרונה על מה שקרא, וימשיך אחר את הקריאה בספר הכשר ויברך לפניה ולאחריה. ומנהג בני ספרד להוציא ספר אחר על כל טעות שנמצאת בספר, אולם מנהג בני אשכנז דאין מוציאין ספר אחר אלא על טעות גמורה כגון שהיה חסר או יתר תיבה וכיוצ"ב [ועוי' משנ"ב סי' קמ"ג ס"ק כ"ח].

נכתב ע"י

הרה"ג שמעון פלולי שליט"א

מו"צ הקהילה החרדית מעלה אדומים

פניני מוסר

עניני שבת קודש

קריאת התורה (ז)

מעלת ידיעת התורה שע"י מצות הקריאה - "ידועים דברי החינוך בהקדמתו... שתכלית קריאת התורה היא, לעורר לב האדם על דברי תורה והמצוות בכל שבוע ושבוע עד שיגמרו כל הספר. וכתב הים של שלמה זי"ע שצריך כל אחד להיות בקי בכל התורה כולה... אכן איתא מר' מרדכי'לה נדבורנער זי"ע שהשיעור הפחות הוא, שלכל הפחות כשישאלו לאדם על תיבה אחת בתורה היכן היא כתובה, שידע לענות מאיזה פסוק ומאיזה פרשה היא, וזהו הידיעה הפחותה שצריך האדם שיהיה לו בידיעת התורה.

ועל ידי כן מתמלא האדם באמונה, ובטחון, קדושה וטהרה, והרי זה מסייע בעדו שישאר עם כל חיותו, כל ימי חייו. ובפנימיות הדברים איתא, שכאשר אדם לומד כל ימי חייו את התורה הק', הרי הוא נשאר כסדר עם התחדשות, כמו ילד קטן המתחיל עכשיו ללמוד תורה, וזה שייך גם ברוחניות וגם בגשמיות".

(שיחות התחזקות מהרה"צ ר' צ.מ. זילברברג שליט"א, תשרי עמ' תכא)

נערך על ידי מח"ס "עבודת שבת קודש"

✉ להצטרפות לרשימת התפוצה ללא עלות ניתן לשלוח בקשה לדוא"ל: amikta@amikta.co.il
© **שמעתא עמיקתא** – הגליון נתרם בעילום שם **להצלחת התורם ומשפחתו** – לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 052-767-0503